

Auteursrechtenbeleid ten behoeve van het bevorderen van het gebruik van open onderwijsmateriaal

[Naam van de school] Open onderwijsmateriaalbeleid

Onder open onderwijsmateriaal valt al het materiaal dat wordt ontwikkeld om onderwijs te ondersteunen en dat vrijgegeven is onder open licenties. Hieronder vallen (maar het is niet gelimiteerd tot) teksten, video's, films en andere media, evenals leerplannen, presentaties, studiemateriaal en beleidsdocumenten van scholen. Een voorwaarde aan open onderwijsmateriaal is dat het behalve beschikbaar ook auteursrechtelijk open moet zijn, zodat het gebruikt kan worden in verschillende contexten zonder toestemming te vragen aan de auteursrechthebbende.

[Naam van de school] moedigt de ontwikkeling van open onderwijsmateriaal en van vrije uitwisseling hiervan aan.

Beleidsartikelen

1. De werkgever heeft het intellectueel eigendomsrecht over materiaal dat tot stand komt voor werkzaamheden die gerelateerd zijn aan het werk op school.
2. Alle medewerkers van de school mogen het onderwijsmateriaal dat zij ontwikkelen onder open licenties beschikbaarstellen voor derden.
3. Al het onderwijsmateriaal dat online gedeeld wordt, wordt door middel van een [CC BY-SA 4.0](#)-licentie of latere versie opengesteld. Hiermee steunt de school de ontwikkeling van open onderwijsmateriaal.
4. Naast naamsvermelding voor de school (auteursrechtelijke eigenaar) krijgen ook docenten naamsvermelding voor het werk dat zij hebben geproduceerd, tenzij zij expliciet hebben aangegeven dit niet te willen. Zie 'Licenseren' voor meer informatie.
5. De school moedigt aan dat materiaal van derden gebruikt wordt voor de ontwikkeling van nieuw onderwijsmateriaal. Dit wordt beperkt tot publiek-domein-materiaal evenals materiaal dat onder een [CC BY](#)- of [CC BY-SA](#)-licentie opengesteld is.
6. De leerling is auteursrechthebbende van het materiaal dat hij of zij maakt. Daarom moet de school toestemming vragen als hij gebruik wil maken van het materiaal van leerlingen. Om het materiaal van leerlingen te kunnen gebruiken, tekenen de school, de leerling en de ouders van de leerling een overeenkomst dat dit de content van leerlingen gelicenseerd wordt onder een [CC BY-SA 4.0-licentie](#) (of opvolger hiervan).
7. De school licht leerlingen en medewerkers voor over het auteursrecht en een open deelcultuur.
8. Er kunnen andere rechten op het materiaal rusten die niet onder het intellectueel eigendom vallen. Houd hier rekening mee.
9. Net als voor eigen materiaal, hanteert de school een *notice & take-down policy* voor materiaal van leerlingen: Als een leerling een verzoek doet om zijn of haar materiaal te verwijderen, dan haalt de school het zo snel mogelijk (maar zeker binnen 3 werkdagen) van de online omgeving, zelfs als deze leerling eerder toestemming heeft gegeven voor online publicatie.

Dit auteursrechtenbeleid wordt hieronder verder toegelicht en uitgelegd.

Toelichting beleid

Hieronder wordt meer uitleg en context gegeven over het auteursrechtenbeleid.

Verklarende woordenlijst

- **Open Licenties:** Licenties geven toestemmingen voor het gebruik van auteursrechtelijk beschermd materiaal. Open Licenties wil zeggen dat er universeel toestemming gegeven wordt voor het gebruik van het materiaal onder bepaalde voorwaarden. Veelgebruikte open licenties zijn Creative Commons-licenties.
- **CC BY-SA:** Een van de zes Creative Commons-licenties. CC BY-SA geeft toestemming voor hergebruik van het materiaal, onder de voorwaarden van Naamsvermelding en GelijkDelen. Dit laatste betekent dat bij gebruik van materiaal dat onder een CC BY-SA-licentie is gelicenseerd, het afgeleide werk ook weer onder een CC BY-SA-licentie gedeeld moet worden.
- **Publiek-domein-materiaal:** Onder publiek-domein-materiaal verstaan we materiaal waarvan de auteursrechtelijke restricties zijn verlopen, of materiaal dat vrijgegeven is in het publieke domein door middel van een [CC0 Publieke Domein Verklaring](#).

Licenseren

Materiaal kan alleen met een Creative Commons-licentie gelicenseerd worden als het auteursrechtelijk beschermd is. De auteursrechthebbende kan het materiaal licenseren of het kan gelicenseerd worden met expliciete toestemming van de rechthebbende.

Licenseren vindt plaats volgens de volgende richtlijnen:

1. Het materiaal wordt duidelijk gelicenseerd volgens de Creative Commons-conventies. Dit betekent dat er gebruik gemaakt wordt van de Creative Commons-iconen en er wordt een link naar de licentie toegevoegd. Deze link is te vinden op de webpagina van [Creative Commons Nederland](#).
2. Mocht het niet mogelijk zijn om het icoon te gebruiken, dan wordt alle andere informatie vermeld.
3. Docenten die het materiaal hebben gemaakt, worden met naam genoemd, tenzij zij expliciet hebben aangegeven dat zij dit niet willen.
4. Leerlingen krijgen naamsvermelding voor het materiaal dat zij hebben gemaakt, tenzij zij expliciet hebben aangegeven dat zij dit niet willen.

Bijvoorbeeld:

Format: [CC BY-SA](#) 4.0 Naam school/Naam docent: *Titel* (Jaar).

In de praktijk: [CC BY-SA](#) 4.0 IJburg College Amsterdam, Janina Pieterse: *Popmuziekgeschiedenis voor 2HAVO* (2015).

Wanneer materiaal van een leerling wordt gedeeld, gaat attributie naar de school en de leerling, bijvoorbeeld:

Format: [CC BY-SA](#) 4.0 Naam school/Naam leerling: *Titel* (Jaar).

In de praktijk: [CC BY-SA](#) 4.0 Calland Lyceum / Mohammed Ahbouch: *Normale verdeling uitleggen aan klasgenoten in 2VWO* (2015).

Toelichting artikelen beleid

1. De werkgever heeft het intellectueel eigendomsrecht over materiaal dat tot stand komt voor werkzaamheden die gerelateerd zijn aan het werk op school.

In de wet is vastgesteld dat de school auteursrechtelijk eigenaar is over het materiaal dat door docenten voor hun werkzaamheden op en rondom school gemaakt wordt. Dit geldt ook voor OER-materiaal, óók als de docent het materiaal in zijn of haar vrije tijd maakt. De bepalende factor is of het materiaal bij de werkzaamheden van de functie van de werknemer horen; het is irrelevant op welk tijdstip het werk wordt uitgevoerd.

Het feit dat het auteursrecht bij de school ligt wil zeggen dat het aan de school is om te bepalen wat er gebeurt met het materiaal. Omdat de school verantwoordelijk is voor hun publicaties, kunnen ze auteursrechtelijke ondersteuning bieden aan de docenten die materiaal maken en samenstellen als dit nodig is.

Als een medewerker materiaal in een eerder dienstverband heeft gemaakt, en dit wil gebruiken op de huidige school, moet er toestemming gevraagd worden van de vorige werkgever. Dit is immers de auteursrechthebbende.

2. Alle medewerkers van de school mogen het onderwijsmateriaal dat zij ontwikkelen onder open licenties openstellen voor derden.

De toestemming van de school, als auteursrechthebbende, is noodzakelijk voor het legaal verspreiden van het werk van de docenten. Daarom wordt deze toestemming gegeven in artikel 2.

3. Al het onderwijsmateriaal dat online gedeeld wordt, wordt door middel van een [CC BY-SA 4.0](#)-licentie of latere versie opengesteld. Hiermee steunt de school de ontwikkeling van open onderwijsmateriaal.

Al het lesmateriaal wordt vrijgegeven onder een CC BY-SA-licentie. Deze licentie houdt in dat het materiaal vrij (her)gebruikt mag worden zolang er aan naamsvermelding wordt gedaan, en alle afgeleide werken (als delen van het materiaal worden gebruikt en/of aangepast) moeten verplicht ook onder een CC BY-SA licentie vrijgegeven worden.

Docenten die van bestaande content nieuw materiaal willen maken, hebben er baat bij als er zo min mogelijk voorwaarden voor hergebruik op dit materiaal rustten. Het constante gebruik van een CC BY-SA-licentie houdt het onderwijsmateriaal open. Zo groeit de hoeveelheid open lesmateriaal.

Creative Commons-licenties en de voorwaarden worden in meer detail uitgelegd op de website van [Creative Commons Nederland](#).

4. Naast naamsvermelding voor de school (auteursrechtelijke eigenaar) krijgen ook docenten naamsvermelding voor het werk dat zij hebben geproduceerd, tenzij zij expliciet hebben aangeven dit niet te willen. Zie 'Licensen' voor meer informatie.

De meeste docenten zullen naamsvermelding willen voor het materiaal dat zij maken. Het is voor hen dan vervelend als enkel de school naamsvermelding krijgt. Het is ook mogelijk dat een docent niet met naam en toenaam genoemd wil worden. In dat geval wordt alleen de school als rechthebbende vermeld.

In de sectie 'licensen' hierboven wordt toegelicht hoe naamsvermelding werkt.

5. De school moedigt aan dat materiaal van derden gebruikt wordt voor de ontwikkeling van nieuw onderwijsmateriaal. Dit wordt beperkt tot publiek-domein-materiaal evenals materiaal dat onder een [CC BY](#)- of [CC BY-SA](#)-licentie opengesteld is.

De vuistregel is dat bij het ontwikkelen van open onderwijsmateriaal alleen content van derden gebruikt wordt die gelicenseerd is onder een CC BY, CC BY-SA of materiaal dat in het publieke domein valt (content met een Publieke Domein- of CC0-verklaring).

Materiaal dat niet binnen deze definitie valt, is gelicenseerd met de Creative Commons-bouwstenen Niet-Commercieel (NC) of GeenAfgeleideWerken (ND). Het hergebruiken van deze content moeilijker, en het is minder makkelijk om het samengestelde werk onder CC BY of CC BY-SA vrij te geven.

Open content van derden is beschikbaar op platforms als search.creativecommons.org, waar veel content met Creative Commons-licenties te vinden is. Hier kan gefilterd worden op licentie. Andere platformen waar bronnen gevonden kunnen worden zijn foto-database [Flickr](#), [Wikimedia Commons](#) (waar veel afbeeldingen maar ook video's en geluidsfragmenten op staan) en [Europeana](#) - een Europees platform waar culturele instellingen hun collecties delen. Nederlands platform [Wikiwijsleermiddelenplein](#) en het Belgische [KlasCement](#) zijn goede bronnen voor materiaal dat al geschikt is gemaakt voor het onderwijs.

6. De leerling is auteursrechthebbende van het materiaal dat hij of zij maakt. Daarom moet de school toestemming vragen als hij gebruik wil maken van het materiaal van leerlingen. Om het materiaal van leerlingen te kunnen gebruiken, tekenen de school, de leerling en de ouders van de leerling een overeenkomst dat dit de content van leerlingen gelicenseerd wordt onder een [CC BY-SA 4.0-licentie](#) (of opvolger hiervan).

Het auteursrecht over materiaal dat leerlingen maken ligt bij de leerlingen zelf. Tegenwoordig gebruiken scholen veel materiaal van leerlingen, zowel voor lessen als online op bijvoorbeeld hun website. Voor dit gebruik heeft de school toestemming van de leerling nodig. Scholen tekenen daarom een overeenkomst met leerlingen en hun ouders waarin wordt vastgesteld dat het materiaal van de leerling gelicenseerd wordt onder een open Creative Commons-licentie ([CC BY-SA 4.0](#)).

De docent vraagt leerlingen van te voren of ze het goed vinden dat hun materiaal gebruikt wordt in het online onderwijsmateriaal. Stemmen de leerlingen hiermee in, dan wordt het materiaal gelicenseerd onder een [CC BY-SA 4.0](#) volgens de conventies zoals hierboven omschreven.

7. De school licht leerlingen en medewerkers voor over het auteursrecht en een open deelcultuur.

Kennis over intellectueel eigendom en deelcultuur helpt om online bewust en verantwoordelijk te zijn. Daarom neemt de school de verantwoordelijkheid op zich om bewustzijn onder leerlingen en docenten te creëren over auteursrecht en de deelcultuur.

8. Er kunnen ook andere rechten op het materiaal rusten die niet onder het intellectueel eigendom vallen. Houd hier rekening mee.

Dit beleidsvoorstel beslaat intellectueel eigendom (het auteursrecht valt hieronder). Andere rechten, zoals portretrecht en privacyrecht, vallen buiten dit recht en moeten dus op een andere manier geregeld worden. Denk bij andere rechten bijvoorbeeld aan beeld (foto's, video) waarop leerlingen herkenbaar zijn, religieuze en/of etnische achtergrond van leerlingen, adressen en andere gevoelige informatie.

9. Net als voor eigen materiaal, hanteert de school een *notice & take-down policy* voor materiaal van leerlingen: Als een leerling een verzoek doet om zijn of haar materiaal te verwijderen, dan haalt de school het zo snel mogelijk (maar zeker binnen 3 werkdagen) van de online omgeving, zelfs als deze leerling eerder toestemming heeft gegeven voor online publicatie.

Volgens de *notice & take-down policy* belooft de school om materiaal dat door de leerling gemaakt is te verwijderen als hierom gevraagd wordt, zelfs als een leerling op een eerder moment toestemming heeft gegeven. Denk hierbij aan een scenario waarin de leerling het de ouders voorlegt en zij het toch geen goed idee vinden. Hier moet ruimte voor zijn.

Dit betekent niet dat de school kan garanderen dat het materiaal niet verder verspreid wordt. Het internet en CC-licenties werken zo dat het gedeelde content niet teruggedraaid kan worden. Wel kan de school stoppen met de distributie van het werk.

De take-down policy kan bijvoorbeeld met leerlingen en hun ouders besproken worden op het moment dat de toestemming voor het licenseren van het materiaal van leerlingen onder een [CC BY-SA 4.0](#)-licentie wordt besproken.